

A Pécsi Ítéltábla a Szepesi Ügyvédi Iroda által képviselt **felperes neve** (címe) felperesnek - a dr. Szegesdi Judit ügyvéd által képviselt **I.rendű alperes neve** (I.rendű alperes címe szám alatti) I. rendű és a Deák és Várnai Ügyvédi Iroda által képviselt **II.rendű alperes neve** (címe) II. rendű alperes ellen - szerződés érvénytelenségének megállapítása és kártérítés megfizetése iránt indított perében a Szekszárdi Törvényszék 2012. június 7. napján kelt 17.G.40.088/2005/144. számú ítélete ellen a felperes által 145. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül alpereseknek egyenként 1.905.000 (egymillió-kilencszázötezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott ítéletében a felperesnek az alperesek között létrejött vállalkozási szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti keresetét elutasította, mert az volt a jogi álláspontja, hogy bár a K. D. határozatában megállapította, hogy a II. rendű alperes ajánlata érvénytelen volt, és az I. rendű alperes megsértette a Kbt.91.§ (1) bekezdését, mert az érvénytelen ajánlatot benyújtót hirdette ki győztesnek, de e jogsértés nem olyan súlyú, ami a szerződés érvénytelenségét eredményezné. A jogsértéssel okozott kár megtérítése iránti keresetnek az I. rendű. alperessel szemben 312.132.-forint - ajánlat elkészítésével kapcsolatos költség - erejéig helyt adott a Kbt.351.§ alapján, ezt meghaladóan a kártérítési keresetet elutasította. A szerződés megkötésének elmaradásából eredő elmaradt haszon iránti keresetet azért találta alaptalannak, mert nem látta bizonyítottnak azt a tényt, hogy amennyiben az I. rendű alperes a II. rendű alperes érvénytelen ajánlatát kizárta volna, úgy a felperessel kötötte volna meg a szerződést. Utalt e körben arra, hogy a Kbt. lehetővé teszi az ajánlat kiírójának azt is, hogy az eljárást eredménytelenné nyilvánítsa. A jóhírnév megsértésére alapított nem vagyoni kártérítés iránti keresetet szintén alaptalannak találta, álláspontja

szerint a becsatolt iratok a felperesre sértő, valótlan közléseket nem tartalmaztak.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, melyben kérte az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, alperesek között létrejött vállalkozási szerződés érvénytelenségének megállapítását, az elmaradt haszon címén előterjesztett kereset I.rendű alperessel szembeni teljesítését. Az érvénytelenség körében az volt az álláspontja, hogy a bíróság számára a jogszabályok nem teszik lehetővé a mérlegelést, amennyiben a jogsértés fennáll, úgy az érvénytelenség megállapítása nem tehető függővé a jogsértés súlyától, jellegétől. Az elmaradt haszon iránti vagyoni kárigény vonatkozásában állította, hogy bizonyította azt az eljárás során, hogy ha a jogsértés nem történt volna meg, akkor bizonyosan ő lett volna a nyertes pályázó, és vele köti meg az I. rendű alperes a vállalkozási szerződést.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérték.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a kereset elbírálásához szükséges mértékben tisztázta, azt a bizonyítékok Pp. 206. § (1) bekezdése szerinti helyes mérlegelésével állapította meg. A helyesen megállapított tényállásból érdemben helyes jogi következtetést is vont le a fellebbezéssel érintett részben, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Nem ért azonban egyet a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak azzal a jogi álláspontjával, hogy felperes alperesek közti szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti keresetét érdemben kell elbírálni, mellőzi ezért az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolásából az alperesek közti szerződés érvényességével kapcsolatos indokolási részeket, és a kereset elutasító döntést az alábbiakkal indokolja:

Az érvénytelenség megállapítása iránti kereset esetén - ahogy erre az elsőfokú bíróság is helyesen utalt - először azt kell vizsgálni, hogy a felperesnek fennáll-e a per megindításához szükséges jogi érdekeltsége (kereshetőségi joga, aktív perbeli legitimációja) ezután kell állást foglalni abban a kérdésben, hogy a megállapítási kereset előterjesztésének eljárásjogi feltételei fennállnak-e. Ha ugyanis a felperesnek nincs kereshetőségi joga, akkor érdektelen, hogy az általa előterjesztett kereset marasztalási vagy megállapítási kereset, illetve, hogy a megállapítási kereset megfelel-e a Pp. 123. §-által megkívánt feltételeinek (BH2011.340).

A Ptk. 234. § (1) bekezdése szerint a semmis szerződés érvénytelenségére - ha a törvény kivételt nem tesz - bárki határidő nélkül hivatkozhat, ez a lehetőség azonban nem jelent egyben keresetindítási jogosultságot is. A Pp. 3. § (1) bekezdése szerint ugyanis a polgári ügyek körében felmerült jogvita elbírálása iránti

kérelmet - ha a törvény eltérően nem rendelkezik - csak a vitában érdekelt fél terjeszthet elő (aktív perbeli legitimáció). A Legfelsőbb Bíróság az EBH.1999.14. számú elvi határozatában, és számos eseti döntésében is (BH1991.107, BH1997.14, BH1997.437, BH2001.335, BH2004.533) rámutatott arra, hogy a semmis szerződéssel kapcsolatos perindítási lehetőséget vagy jogi érdekelttség, jogviszony fennállása, vagy perlési jogosultságot biztosító törvényi (jogsabályi) felhatalmazás alapozza meg. A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma 2/2010.(VI.28.) PK véleményének 10.a. pontja szerint a szerződést kötő feleken kívülálló harmadik személy is indíthat a szerződés semmissége iránt pert, ilyen esetben a fél perbeli legitimációja akkor állapítható meg, ha a fennálló, bizonyított védendő jogi érdekét igazolja. A felperesnek jogsabályi felhatalmazása a perindításra nincs, jogi érdekelttsége pedig, mint a szerződésben nem részes, harmadik személynek akkor állapítható meg, ha van olyan védendő jogi érdeke, joga, kötelezettsége, jogviszonya, amelyre a perben hozott ítélet közvetlenül kihat.

Nem ért egyet a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak azzal a jogi álláspontjával, hogy a jelen perben a felperes perbeli legitimációját - a jogi érdek igazolása nélkül - a 4/1999.számú Polgári Jogegységi Határozat megalapozná. A jogegységi határozat a privatizációs pályázati eljárásokkal kapcsolatos perindításokra tartalmaz a bíróságok számára kötelező jogértelmezést, arról rendelkezik, hogy ha a nyertes pályázó és a pályázat kiírója között létrejött szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt a vesztes indít pert, a szerződés semmisségének a megállapítása iránti keresetét nem lehet a keresetőségi jog hiányára alapítottan elutasítani. A határozat indokolása szerint az a körülmény, hogy a pályázat megnyerésétől és a szerződéskötéstől a pályázat jogsabállysértő értékelésével elűtött pályázó per útján sem érheti el azt, hogy a kiíró vele kösse meg a szerződést, nem jelenti azt, hogy az ilyen pályázó ne kaphatna bírósági úton jogvédelmet az őt ért sérelem miatt. Az, aki egy privatizációs pályázati felhívásnak eleget téve szabályszerű pályázatot nyújt be, ezáltal nyilvánvalóan érdekeltté válik a pályázat szabályos lebonyolításában és elbírálásában. Minden pályázónak joga van ahhoz, hogy a pályázaton más pályázókkal azonos eséllyel, azonos feltételek mellett indulhasson, és hogy pályázatát a jogsabályok, a versenyszabályzat és a pályázati felhívásban közöltek alapján szabályszerűen bírálják el. A pályázat benyújtásakor a pályázó csak annak a kockázatát vállalja, hogy a pályázatot szabályszerű elbírálás után más nyeri meg, és a kiíró mással fog szerződést kötni. Ha azonban a kiíró a pályázatot nem szabályszerűen bírálja el, akkor ezáltal a pályázót sérelem éri, ami abban nyilvánul meg, hogy a pályáztató jogsértő magatartása folytán eleve esélytelenné válik, elesik a tisztességes megmérettetés, a pályázata jogszerű elbírálásának a lehetőségétől. Mindebből okszerűen következik, hogy ha a szabályszerű pályázatot benyújtó, a pályázati szabályok megsértésére hivatkozva indít a kiíró és a nyertesnek nyilvánított pályázó közötti szerződés semmisségének a megállapítása iránt pert, keresetét nem lehet a keresetőségi jog hiányára alapítottan elutasítani, hanem érdemben kell megvizsgálni azt a kérdést, hogy történt-e szabályszegés és annak kihatása van-e a megkötött szerződés érvényességére. A jogegységi határozat a vesztes pályázó

számára kívánt - a privatizációs eljárások ez irányú rendelkezésének hiánya miatt - jogvédelmet biztosítani, lehetőséget adni arra, hogy a bíróság vizsgálja meg a pályázati eljárás szabályszerűségét, azt, hogy történt-e jogsértés.

A 4/1993. számú Polgári Jogegységi Határozatot a közbeszerzési eljárásokban létrejött szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti perekre a 2000.342. számú Elvi Bírósági Határozat indokolása terjesztette ki, kimondva, hogy a jogegységi határozatban kifejtett álláspont tükrözi általában is a pályázat alapján kötendő szerződések érvényességét érintő keresetekkel indult peres ügyekben a bírósági gyakorlatra irányadó elveket, azaz a perben érdemben kell vizsgálni, hogy a pályázati eljárásban történt-e szabályszegés, és annak kihatása van-e a megkötött szerződésre.

A 2000.342. számú EBH meghozatalakor hatályos 1995. évi XL. Törvény a bíróságok számára - ezt kizáró rendelkezés hiányában - lehetővé tette, hogy polgári perben vizsgálják meg a közbeszerzési eljárás szabályszerűségét, azt, hogy a közbeszerzési eljárásban történt-e jogsértés. A jelen ügyben alkalmazandó 2003. évi CXXIX. Torvény Kbt. 350. §-a azonban úgy rendelkezik, hogy a közbeszerzésre, illetőleg a közbeszerzési eljárásra vonatkozó jogszabályok megsértésére alapított bármely polgárjogi igény érvényesíthetőségének feltétele, hogy a k. d., illetve a k.d. határozatának felülvizsgálata során a bíróság a jogsértést jogerősen megállapítsa. E rendelkezésből pedig az következik, hogy a pályázati eljárás szabályszerűségét a bíróság nem vizsgálhatja, a sérelmet szenvedett fél a közbeszerzési eljárásokban elkövetett jogsértések miatt jogvédelmet a K.D.-tól kérhet. A vesztes pályázó bírósági utat kizárólag a megkötött szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti perhez vehet igénybe, e perben azonban jogi helyzete semmiben nem különbözik más, olyan harmadik személy jogi helyzetétől, aki a mások közti szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indít pert, ezért a közbeszerzési szabályok megsértésére alapított érvénytelenségi perekben is vizsgálni kell a - vesztes pályázó - felperes keresetindításhoz fűződő jogi érdekelttségét.

A felperes a jogi érdekelttség körében arra hivatkozott, hogy amennyiben a bíróság 2005-ben - a perindításkor, a megkötött szerződés teljesítési szakaszában - a szerződés érvénytelenségét megállapította volna, akkor a folyamatban lévő jogviszonyt az alpereseknek fel kellett volna számolnia, új közbeszerzési eljárást kellett volna kiírni, melyben a felperes akár nyertes is lehetett volna. A másodfokú bíróság álláspontja szerint azonban az érvénytelenség megállapítása esetén sem lettek volna kötelesek alperesek jogviszonyuk felszámolására, és ez irányú marasztalás hiányában a felperes végrehajtást sem kérhetett volna. Ha a jogerős ítélet alapján az alperesek maguk számolták volna fel a jogviszonyukat, az sem hatott volna ki közvetlenül a felperes jogaira, kötelmi jogviszonyba az I. rendű alperessel ez esetben sem kerülhetett volna, és az I. rendű alperestől szerződéskötési kötelezettségének hiányában a szerződés megkötését sem követelhetette volna. Az esetleges újabb közbeszerzési eljárásban való részvétel lehetősége - illetve az erre vonatkozó feltevés - olyan közvetett, számtalan bizonytalansági tényezőtől, köztük az alperesek akaratától függő joghatás, amely a

szerződés érvénytelenségének megállapításához fűződő jogi érdekelttség megállapításához a perindításkor sem volt elégséges.

Az ítélet meghozatalakor az alperesek közti szerződés teljesítési folyamata lezárult, a beruházás elkészült, így az érvénytelenség megállapítása esetén sem volna a felperesnek még lehetősége sem a beruházásban résztvenni, így ez a tény jogi érdekelttségét nem alapozhatja meg.

A felperes által a jogi érdekelttség körében hivatkozott egyéb okok - a II. rendű alperes ne hivatkozhatson referenciaként az I. rendű alperessel kötött szerződésre, illetve annak teljesítéseként létrejött műre, hogy az I. rendű alperesnek a semmis szerződés alapján kapott, és felhasznált támogatást kamattal terhelten vissza kelljen fizetnie a központi költségvetésbe - olyan célok, amelyekkel a felperes nyilvánvalóan azt kívánná elérni, hogy a II. rendű alperes, mint vetélytárs vele szemben az esetleges versenyhelyzetben kedvezőtlenebb helyzetbe kerüljön. Ehhez nyilvánvalóan gazdasági érdeke fűződik, ez a gazdasági érdek azonban nem egyenlő a szerződés érvénytelenségének megállapításához fűződő jogi érdekekkel. Ha a kereset teljesítése esetleg gazdaságilag előnyösebb helyzetbe hozná is a felperest, ez az érdek a keresetösségi jogot nem alapozza meg (EBH2011.2327). A közbeszerzési eljárásban elkövetett jogsértések miatti szankciókat az I. rendű alperessel szemben a K. D. már alkalmazta, e perben a jogi érdeket az nem alapozza meg, hogy az I. rendű alperest további, olyan - gazdasági - joghátrány érje, amely a felperes jogi helyzetére közvetlenül nem hat ki a közpénzek védelmére való hivatkozás pedig közömbös, mert a felperest közérdekű keresetindításra jogszabály nem jogosítja fel.

A fentiek okán a felperesnek szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti keresetét jogi érdekelttsége hiányába - a kereset érdemi vizsgálata nélkül - kellett elutasítani.

Az elmaradt haszon megtérítése iránt előterjesztett kártérítési keresete elutasításával és annak jogi indokaival a másodfokú bíróság egyetért. A felperesnek az I. rendű alperessel szemben e kereseti kérelme alaposságához azt kellett volna bizonyítania, hogy ha az I. rendű alperes szabályszerű eljárásban nem a II. rendű alperest hirdeti ki nyertesnek, akkor őt hirdette volna ki, és vele a szerződést biztosan meg is kötötte volna. Tény az, hogy az I. rendű alperesnek a nyertes pályázóval a Kbt. 99. § (1) bekezdése értelmében szerződéskötési kötelezettsége volt, és azt csak okkal tagadhatta meg. Az is tény, hogy a felperesé volt a II. rendű alperes után a legkedvezőbb ajánlat. Azt azonban a perbeli adatok alapján nem lehet tényként megállapítani, hogy amennyiben az I. rendű alperes szabályszerűen járt volna el, és a II. rendű alperes ajánlatát érvénytelennek nyilvánítja, abban az esetben nyertesként a felperest hirdeti ki, a szerződést vele meg is köti. Az I. rendű alperesnek ugyanis - mint ahogy erre az elsőfokú bíróság helyesen utalt - lehetősége lett volna arra is, hogy a Kbt. 92. § c) pontja alapján eredménytelené nyilvánítsa az eljárást, különös tekintettel arra, hogy a felperesi ajánlat mintegy 200.000.000 forinttal haladta meg a II. rendű alperesi ajánlatot, és a II. rendű

alperes pályázatának érvénytelenségét valójában csekély jelentőségű (a pályázati kiírástól eltérő, de a kiíróra kedvezőbb teljesítési határidő, és az útburkolat helyreállítással érintett utcák felsorolásában mutatkozó, de a teljesítendő munka eredményét nem érintő hiányosság) formai hibák okozták. Ilyen körülmények között azt a tényt megállapítani, hogy az I. rendű alperes a mintegy 200 millió forinttal magasabb vállalkozói díjat tartalmazó szerződést a felperessel megkötötte volna, nem lehetett. Ezt a tényt emellett az I. rendű alperes pert megelőző, és perbeli előadása is kétségesse tette.

A K. D. jogsértést megállapító határozatára alapítható, a Kbt.342.§ (2) bekezdése szerinti elállási jog pusztán lehetőség a felek számára, nem kötelezettség, ezért az I. rendű alperes azzal, hogy e jogával nem élt, kártérítési felelősséget megalapozó mulasztást nem követett el, a felperes kártérítési igényt ezért e tényre sem alapíthat.

A fenti indokokra figyelemmel tehát nem állapítható meg, hogy szabályos közbeszerzési eljárásban az I. rendű alperes és a felperes között a közbeszerzési szerződés létrejött volna, és abból a felperesnek nyeresége, haszna származott volna, a felperes elmaradt haszon jogcímén előterjesztett keresetét ezért az elsőfokú bíróság megalapozottan utasította el.

A felperes a fellebbezése kapcsán teljes mértékben pervesztes lett, így a másodfokú bíróság a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest alperesek javára másodfokú perköltség fizetésére, mely áll alpereseket képviselő ügyvédek munkadíjából. Ennek mértékét a vonatkozó 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. § a,b,c pontja és az (5) bekezdés alapján állapította meg, figyelemmel a 4/A. § (1) bekezdésére is.

Pécs, 2013. április 10.

Dr. Kovács Ildikó s.k. a tanács elnöke, Dr. Berki Csilla s.k. előadó bíró, Dr. Gyöngyösiné dr. Antók Éva s.k. bíró